

НАРОДНО СЪБРАНИЕ		
Вх. No	954-01-49	
Дата	19 / 06	2019 г.

к. 4
④

**ДО
ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА
НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ**

УВАЖАЕМА ГОСПОЖО ПРЕДСЕДАТЕЛ,

На основание чл. 87, ал. 1 от Конституцията на Република България и чл. 76, ал. 1 от ПОДНС внасяме законопроект за изменение и допълнение на Закона за енергетиката с мотиви към него и предварителна оценка на въздействието, съгласно методологията – приложение към ПОДНС.

Молим, законопроектът да бъде представен за разглеждане и гласуване съгласно установения ред.

ВНОСИТЕЛИ: .

Проект!

ЗАКОН

за изменение и допълнение на Закона за енергетиката

(обн., ДВ, бр. 107 от 2003 г.; изм., бр. 18 от 2004 г., бр. 18 и 95 от 2005 г., бр. 30, 65, 74 от 2006 г., бр. 49, 55, 59 от 2007 г., бр. 36, 43 и 98 от 2008 г., бр. 35, 41, 42, 82 и 103 от 2009 г., бр. 54 и 97 от 2010 г., бр. 35 и 47 от 2011 г., бр. 38, 54 и 82 от 2012 г., бр. 15, 20, 23, 59 и 66 от 2013 г., бр. 98 от 2014 г., бр. 14, 17, 35, 48 и 56 от 2015 г., бр. 42, 47 и 105 от 2016 г., бр. 51, 58, 102 и 103 от 2017 г., бр. 7, 38, 57, 64, 77, 83, 91 и 103 от 2018 г., бр. 17 от 2019 г.)

§ 1. В чл. 21, ал. 1 се правят следните допълнения:

1. Създава се т. 39а:

„39. извършва контрол по преминаването от пазар по регулирани цени към организиран пазар на природен газ по свободно договорени цени в съответствие с правилата за търговия с природен газ;“.

2. Създава се т. 44:

„44. одобрява и контролира регулаторните споразумения за освобождаване на природен газ.“

§ 2. В чл. 31 се създава нова т. 13:

„13. за целите на регулирането на цените по чл. 30, ал. 1, т. 1-4 и чл. 33 в състава на признатите от комисията разходи не се включват разходи за заплащане на цени за достъп до и/или пренос през електропреносната, съответно електроразпределителните мрежи, които се дължат от производители на електрическа енергия.“

§ 3. В чл. 39, ал. 1 се създава т. 6а:

„6а. организиране на борсов пазар на природен газ;“.

§ 4. В чл. 43, ал. 1 се създава т. 2а:

„2а. организиране на борсов пазар на природен газ;“.

§ 5. В чл. 164 след думата „разпределение“ се добавя „търговия“.

§ 6. В чл. 173 ал. 1 се изменя така:

„(1) Сделките с природен газ се извършват при спазване на разпоредбите на този закон и на правилата за търговия с природен газ, приети

от комисията и публикувани от енергийните предприятия и комисията на интернет страниците им. Сделките се извършват въз основа на писмени договори и/или на организиран борсов пазар на природен газ.“

§ 7. В чл. 174 думите „и съхранение на природен газ“ се заменят със „съхранение на природен газ и по прехвърляне собствеността на природния газ с цел балансиране и търговия, включително на физически и виртуална търговска точка от газопреносните мрежи“.

§ 8. В чл. 175 се правят следните изменения и допълнения:

1. Досегашният текст става ал. 1 и в нея:

а) създава се нова т. 2:

„2. оператор на организиран борсов пазар на природен газ;“

б) точка 5 се изменя така:

„5. оператори на газопреносни мрежи;“

в) създава се нова т. 9:

„9. участник, формиращ пазара;“

г) създава се нова т. 11:

„11. доставчици на ликвидност.“

2. Създава се ал. 2:

„(2). Операторът на организиран борсов пазар на природен газ по ал. 1, т. 2, осигурява търговска платформа за извършване на сделките между търговските участници, като не придобива собствеността на природния газ.“

§ 9. Член 176 се изменя така:

„Чл. 176. (1) Добивните предприятия, търговците на природен газ, крайните снабдители с природен газ, операторите на газопреносни мрежи, операторите на съоръжения за съхранение на природен газ, операторите на съоръжения за втечен природен газ, клиентите, участниците формиращи пазара и доставчици на ликвидност сключват сделки с природен газ помежду си при свободно договорени цени.

(2) Общественият доставчик сключва сделки по свободно договорени цени:

1. в качеството му на доставчик на ликвидност;

2. когато купува количества природен газ, извън договорените по действащи към датата на влизане в сила на този закон договори;

3. когато продава количества природен газ, с изключение на изпълнение на услуги от обществен интерес.

(3) Добивни предприятия и клиенти на природен газ във и извън

страната могат да изграждат помежду си директни газопроводи и да сключват договори за доставка на природен газ през тези газопроводи.

(4) Сделките по ал. 1 и 2 се осъществяват на организиран борсов пазар на природен газ.

(5) Алинея 4 не се прилага за сделки с природен газ, които се сключват при условията и по реда на ал. 3 и за сделките с природен газ на регулирани цени.“

§ 10. Член 176а се изменя така:

„Чл. 176а (1) Общественият доставчик предлага за продажба на организиран борсов пазар на природен газ част от количествата си, съответстващи на определен процент от потреблението за всяка предходна година, както следва:

1. 7 на сто през 2020 г.;
2. 13,5 на сто през 2021 г.;
3. 20 на сто през 2022 г.;
4. 27,5 на сто през 2023 г.;
5. 35 на сто през 2024 г.

(2) Количествата по ал. 1 се освобождават при условията на сключено регулаторно споразумение между оператора на организирания борсов пазар на природен газ и обществения доставчик, одобрено от Комисията за енергийно и водно регулиране. Ценовите механизми за освобождаване на природния газ се определят съгласно споразумението.

(3) Освободените количества по ал. 1 са предназначени за потребители, присъединени към газопрееносната и/ или газоразпределителните мрежи на територията на България.

(4) Добивните предприятия предлагат не по-малко от 25 на сто от добития от тях природен газ на организирания пазар на природен газ

(5) Крайните клиенти и крайните снабдителни, присъединени към газопрееносната система с годишно потребление над 300 GWh природен газ за предходната година купуват част от нужните им количества природен газ за посочена година директно или чрез търговец на организирания борсов пазар, както следва:

1. 10 на сто през 2020 г.;
2. 15 на сто през 2021 г.;
3. 20 на сто през 2022 г.;
4. 25 на сто през 2023 г. и през 2024 г.

(6) Операторите на газопрееносна мрежа и операторите на съоръжения за съхранение закупуват природния газ за собствени нужди, в т.ч. газ за технологични нужди и газ за балансиране на организирания борсов пазар.“

§ 11. В чл. 177 се правят следните изменения и допълнения:

1. В ал. 1 накрая се добавя: „както и споразумения за участник, формиращ пазара и за доставчик на ликвидност“.

2. В ал. 2 и 3 думите „може да“ се заличават.

3. Създава се нова ал. 4:

„(4) Общественият доставчик на природен газ е страна по регулаторните споразумения по чл.176а, ал. 2.“

§ 12. В чл. 178б накрая се добавя „с изключение на количествата, освободени по реда на чл.176а, ал. 1.“

§ 13. В чл. 180 се правят следните изменения и допълнения:

1. В ал. 1 думите „членка на Европейския съюз“ се заличават.

2. В ал. 2 думата „извършва“ се заменя с „отразява“, а след думата „доставчика“ се добавя „чрез съответните промени в договорите за пренос“.

3. Алинея 5 се отменя.

§ 14. В чл. 189 ал. 1 се изменя така:

„(1) Операторът на газопреносна мрежа осигурява търговско балансиране чрез сделки за финансово изчистване на дневните дисбаланси на ползвателите, съгласно Регламент (ЕС) 312/2014 относно балансиране на газопреносните мрежи.“

§ 15. В § 1 от допълнителните разпоредби:

1. В т.72 думите „борсов пазар“ се заменят с „борсов пазар на електрическа енергия“ .

2. Създават се т. 73-77:

„73. "Оператор на борсов пазар на природен газ" е лице, притежаващо лицензия за организиране на борсов пазар на природен газ.

74. "Борсов пазар на природен газ" е съвкупността от всички организирани пазарни сегменти, оперирани и администрирани от оператора на борсовия пазар на природен газ, включително сегмент на търговия на краткосрочни стандартизиран и продукти съгласно Регламент (ЕС) №312/2014, на които сегменти се сключват сделки с природен газ и газови деривати.

75. „Газов дериват“ е финансов инструмент, посочен в приложение I, раздел В, точка 5, 6 или 7 от Директива 2004/39/ЕО на Европейския

парламент и на Съвета от 21 април 2004 г. относно пазарите на финансови инструменти, когато този инструмент е свързан с природния газ;

76. „Участник, формиращ пазара“ е лице, което има сключено споразумение с оператора на борсовия пазар на природен газ с предмет осигуряване доставката на природен газ на едро от други пазарни зони.

77. „Доставчик на ликвидност“ е лице, което има сключено споразумение с оператора на борсовия пазар на природен газ с предмет осигуряване на покупка на едро на природен газ.“

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 16. Подзаконовите нормативни актове по прилагането на Закона за енергетика се привеждат в съответствие с този закон в срок до два месеца от влизането му в сила.

§ 17. Законът влиза в сила от деня на обнародването му.

ВНОСИТЕЛИ:

МОТИВИ

Предложените изменения и допълнения в Закона за енергетиката целят създаване на условия за демонополизация на пазара и установяване на ликвиден борсов пазар на природен газ, като се включат мерки за преодоляване на ниската ликвидност в настоящия момент. Те ще дадат възможност на търговците да сключват сделки на едно място и така да осигурят ползи за всички участници на пазара. Предложените законови промени целят още създаване на конкурентна среда за добивните предприятия, търговците и потребителите на природен газ. Създаването на лицензираната газова борса няма да възпрепятства участниците на пазара на природен газ да осъществяват сделки въз основа на двустранни договори. Създава се възможност на участници, формиращи пазара и доставчици на ликвидност, които заедно с предвидената Програма за освобождаване на газ от обществения доставчик и другите мерки за стимулиране на търсенето и предлагането, осигуряват необходимото увеличение на ликвидността в страната.

Предложените промени осигуряват не само формалното изпълнение на задълженията на страната на релевантното Европейско законодателство, по-конкретно нормите на Регламент (ЕС) 312/2014 на Комисията от 26 март 2014 година за установяване на мрежови кодекс за балансиране на газопреносни мрежи, но и възможност за ефективна либерализация чрез пазарно-ориентирани мерки. Създаването на лицензирана газова борса, оперираща платформа за търговия в съответствие с Регламент (ЕС) 312/2014, със сегмент за двустранна търговия и сегмент за краткосрочна търговия на анонимен принцип ще даде възможност за концентрация на ликвидността на едно място за организирана търговия и съответните устойчиви ценови сигнали за постигане на справедлива пазарна цена, основана на търсенето и предлагането. Предложените норми позволяват плавното и постепенно преминаване от пазар по регулирани цени към организиран пазар на природен газ по свободно договорени цени, с оглед адаптиране на пазара, включително чрез Програми за реализация на определени годишни количества на борсата от страна на обществения доставчик и крайните клиенти. Създават се нови възможности за търговците, включително и за обществения доставчик, да реализират допълнителни количества в качеството им на участници, формиращи пазара и доставчици на ликвидност, в резултат на текущите проекти за доставка на природен газ от нови източници. Засилената роля на регулатора ще допринесе за ефективност и сигурност за пазара при изпълнение на предложените мерки, включително по отношение на дейността на борсата и останалите заинтересовани страни в процеса по пълна

либерализация. Реалната либерализация ще осигури необходимия позитивен сигнал към Европейските институции и подкрепя по отношение на реализацията на големите енергийни инфраструктурни проекти, което от своя страна е гаранция за запазване на страната като фактор в газовата карта на Европа, в условията на увеличаваща се конкуренция в региона за създаване на ликвидни хъбове.

България има голям потенциал да се превърне в регионален газов хъб - газов разпределителен център. Изготвената концепция за газов хъб „Балкан“ (разработена съвместно от ЕК и българското правителство) се основава на идеята значителни количества газ от различни източници да постъпват в реална физическа точка за по-нататъшен пренос. В тази точка ще бъде организирана и газова търговия (хъб), където всеки пазарен участник може да търгува с газ на пазарни принципи и потребителите да имат достъп до нови източници и конкурентни цени. За постигането на тази цел, България трябва да се превърне в регулаторен и търговски модел за региона на Югоизточна Европа и да изпълни определен брой основни предварителни условия. На първо място осигуряване достъп до диверсифицирани газови източници, на второ – разработването на инфраструктура, която да свързва България със съседните страни и/или газови източници – всички те експлоатирани в пълно съответствие с правилата на ЕС и не на последно място създаването на отлична търговска среда, т.е. търговски модел.

В тази връзка, с Решение № 847 от 22.11.2018 г. на Министерски съвет и с Решение от 28.11.2018г. на Народното събрание (обнародвано в бр. 101, от дата 7.12.2018 г. на Държавен вестник) е прието „Изменение и допълнение на Енергийната стратегия на Република България до 2020 г. За надеждна, ефективна и по-чиста енергетика” и е заложено създаването на борсов пазар на природен газ в България.

Концепцията за изграждане на Газов хъб „Балкан” е включена в списъка с проекти от „общ интерес” на Европейската комисия (ЕК) от 18 ноември 2015 г., където фигурира под номер ПОИ 6.25.4. Създаването на газов хъб цели да бъде изградена необходимата газопреносна инфраструктура, която да свърже пазарите на природен газ на страните-членки в региона - България, Гърция, Румъния, Унгария, Хърватия, Словения и с тези на страните-членки от Централна и Западна Европа, както и с държавите от Енергийната общност – Украйна, Сърбия, Македония, Босна и Херцеговина и др., като по този начин допринесе за постигането на основните приоритети на европейската енергийна политика, свързани с изграждането на общ, ликвиден и конкурентен европейски енергиен пазар.

От историческа гледна точка България е и продължава да бъде държава, чрез която се осъществява значителен трансграничен пренос до съседни

страни и други пазари. Предвид че вносът на природен газ от трети страни ще продължи да играе значима роля в доставките за ЕС, пълноценен от търговска гледна точка газов хъб може да бъде създаден въз основа на диверсификация на източниците на доставка и пазарни и регулаторни мерки за повишаване на ликвидността на пазара, както и осигуряването на действаща газова борса. Тя ще позволи на търговските участници да сключват сделки за покупка и продажба на природен газ на база на нови източници и маршрути и ще осигури спазването на ясни процедури, синхронизирани в региона на база на европейското право.

Към момента проблемът с ниското ниво на конкуренция на пазара на природен газ в България и съседните ѝ страни е наличен поради липсата на ликвидност на пазара, относително малкия брой пазарни участници, както и малкото източници на доставка на газ към 2018 г. В резултат на ниското ниво на ликвидност, делът на доминантния доставчик в страна към момента е над 90%. Свободният пазар се характеризира с търговия на незначителни количества въз основа на двустранни договори. Налице е недостатъчна конкуренция на газовия пазар.

Изграждането на действаща, ликвидна, прозрачна газова борса е задължително условие за реализацията на концепцията за газов хъб „Балкан“ в допълнение към изграждането на инфраструктурата му. В тази връзка е необходимо привеждането на Закона за енергетиката в пълно съответствие с изискванията на европейското енергийно законодателство, в т.ч. на Третия енергиен либерализационен пакет, както и да бъдат взети предвид добрите практики в ЕС.

Наличието на борса осигурява условията за поддържане на конкурентна, прозрачна и недискриминационна търговия, намаляване на дела на вътрешния пазар на доминантния играч и плавно отпадане на регулираната цена на природния газ. Чрез стимулиране на увеличението на участниците на пазара, създаването на пазарни/борсови навици, натрупването на опит от страна на играчите на пазара и разширяването на достъпа до значими количества природен газ от разнообразни източници се минимизират рисковете от възпрепятстване на конкуренцията. Това ще позволи формирането на прозрачни и надеждни ценови сигнали за пазара на природен газ в страната и региона.

Съгласно изискванията на Регламент (ЕС) № 312/2014 НА КОМИСИЯТА от 26 март 2014 година за установяване на Мрежов кодекс за балансиране на газопреносните мрежи, сегментът на платформата за търговия с краткосрочни стандартизирани продукти ще отговаря на следните критерии:

- осигурява достатъчна поддръжка през целия газоден както за ползвателите на мрежата, които търгуват, така и за операторите на преносни системи, които извършват целесъобразни действия за балансиране, търгувайки със съответните краткосрочни стандартизирани продукти;
- осигурява прозрачен и недискриминационен достъп;
- предоставя услуги при условия на равнопоставеност;
- осигурява анонимност на търговията най-малко до сключването на сделка;
- предоставя на всички търговски участници подробен обзор на текущите оферти за покупка и продажба;
- осигурява надлежното уведомяване на оператора на преносната система за всички сделки.

Борсата за природен газ осигурява облекчен процес на търгуване за всички страни и прозрачност на цените и транзакциите при равен достъп до информация за всички пазарни участници. Участниците в борсовия пазар на природен газ имат възможност за оптимизиране на стратегиите и хеджиране на рисковете от ценови промени, включително чрез търговия с разнообразни стандартизирани продукти. Балансирането на газопреносната мрежа също ще се осъществява чрез борсата.

Очакваното изпълнение на предложените мерки за стимулиране на предлагането на природен газ чрез борсата се оценява на:

- 910 млн. m³ природен газ през 2020 г.;
- 1 105 млн. m³ природен газ през 2021 г.;
- 1 300 млн. m³ природен газ през 2022 г.;
- 1 825 млн. m³ природен газ през 2023 г.;
- 2 150 млн. m³ природен газ през 2024 г.

Очакваното изпълнение на предложените мерки за стимулиране на търсенето на природен газ чрез борсата се оценява на:

- 694 млн. m³ природен газ през 2020 г.;
- 1 291 млн. m³ природен газ през 2021 г.;
- 1 888 млн. m³ природен газ през 2022 г.;
- 1 985 млн. m³ природен газ през 2023 г.;

- 2 485 млн. m³ природен газ през 2024 г.

Количества, търгувани на газовата борса ще може да бъдат реализирани, както следва:

- За покриване на вътрешното потребление на България;
- На съседните пазари – Гърция, Турция, Румъния, Македония и Сърбия;
- Чрез свързаност между хъбовете: през Сърбия/ Унгария/ Австрия до Централна Европа; през Румъния/ Унгария до Централна Европа; през Румъния/ Молдова до Украйна (Реверс на Трансбалканския газопровод) и др.
- Чрез суапони и спред продукти, в т.ч. опции и фючърси.

Създаването на борсов пазар на природен газ в България ще доведе до повишаване на доходите и стандарта на живот в страната. Ще бъде осигурена диверсификация на източниците на природен газ, пълна либерализация на пазара и реална конкуренция в сектора. За България и целия регион ще се повишат сигурността на доставките и възможностите за конкурентни цени, което ще подобри и конкурентноспособността на икономиката.

Действащият Закон за енергетиката не предвижда възможност за лицензиране и създаване на борсов пазар за природен газ, за разлика от пазара на електроенергия. Налага се да се приемат изменения в нормативната база, които да позволят създаване и развитие на свободен и ликвиден пазар на природен газ и постепенно отпадане на регулираната продажна цена на природния газ, както и да бъдат законово регламентирани и реализирани мерки за повишаване на ликвидността чрез едновременното стимулиране на търсенето и предлагането на природен газ на организирания пазар.

ВНОСИТЕЛИ:

ПРЕДВАРИТЕЛНА ОЦЕНКА НА ВЪЗДЕЙСТВИЕ

Основания за законодателната инициатива

Необходимост от продължаване на процеса на либерализация на пазара на природен газ в Република България, в изпълнение на приложимото европейско законодателство. България има голям потенциал да се превърне в регионален газов хъб - газов разпределителен център. Изготвената концепция за газов хъб „Балкан“ се основава на идеята значителни количества газ от различни източници да постъпват в реална физическа точка за по-нататъшен пренос. В тази точка ще бъде организирана и газова търговия (хъб), където всеки пазарен участник може да търгува с газ на пазарни принципи и потребителите да имат достъп до нови източници и конкурентни цени. Създаването на борса за търговия с природен газ в България е в изпълнение на разпоредбите на ЕС, предвидени в Третия енергиен пакет, както и Регламент (ЕС) 1227/2011 на Европейския парламент и на Съвета от 25 октомври 2011 г. относно интегритета и прозрачността на пазара за търговия на едро с енергия и всички останали политики, инициативи и мерки на ЕС за постигане на напълно интегриран вътрешен енергиен пазар без технически и регулаторни бариери.

Заинтересовани групи

КЕВР, МЕ, обществен доставчик, крайни снабдители, оператори на газопреносни мрежи, оператори на съоръжения за съхранение, оператори на съоръжения за ВПГ, оператори на разпределителни мрежи, добивните предприятия, търговци на природен газ, работодателски и браншови, синдикални организации и други обществени организации.

Анализ на разходи и ползи

Наличието на борса осигурява условията за поддържане на конкурентна, прозрачна и недискриминационна търговия, намаляване на дела на вътрешния пазар на доминантния играч и плавно отпадане на регулираната цена на природния газ. Чрез стимулиране на увеличението на участниците на пазара, създаването на пазарни/борсови навици, натрупването на опит от страна на играчите на пазара и разширяването на достъпа до значими количества природен газ от разнообразни източници се минимизират рисковете от възпрепятстване на конкуренцията. Това ще позволи формирането на прозрачни и надеждни ценови сигнали за пазара на природен газ в страната и региона.

Съгласно изискванията на Регламент (ЕС) № 312/2014 НА КОМИСИЯТА от 26 март 2014 година за установяване на Мрежов кодекс за балансиране на газопреносните мрежи, сегментът на платформата за търговия с краткосрочни стандартизирани продукти ще отговаря на следните критерии:

- осигурява достатъчна поддръжка през целия газоден както за ползвателите на мрежата, които търгуват, така и за операторите на преносни системи, които извършват целесъобразни действия за балансиране, търгувайки със съответните краткосрочни стандартизирани продукти;
- осигурява прозрачен и недискриминационен достъп;
- предоставя услуги при условия на равнопоставеност;
- осигурява анонимност на търговията най-малко до сключването на сделка;
- предоставя на всички търговски участници подробен обзор на текущите оферти за покупка и продажба;
- осигурява надлежното уведомяване на оператора на преносната система за всички сделки.

Борсата за природен газ осигурява облекчен процес на търгуване за всички страни и прозрачност на цените и транзакциите при равен достъп до информация за всички пазарни участници. Участниците в борсовия пазар на природен газ имат възможност за оптимизиране на стратегиите и хеджиране на рисковете от ценови промени, вкл. чрез търговия с разнообразни стандартизирани продукти. Балансирането на газопреносната мрежа също ще се осъществява чрез борсата.

Количества, търгувани на газовата борса ще може да бъдат реализирани, както следва:

- За покриване на вътрешното потребление на България;
- На съседните пазари – Гърция, Турция, Румъния, Македония и Сърбия;
- Чрез свързаност между хъбовете: през Сърбия/ Унгария/ Австрия до Централна Европа; през Румъния/ Унгария до Централна Европа; през Румъния/ Молдова до Украйна (Реверс на Трансбалканския газопровод) и др.
- Чрез суапови и спред продукти, в т.ч. опции и фючърси.